

# Emevîlerde Günlük Yaşam

Ramazan Altınay

Ankara Okulu Yayınları  
Ankara 2006

## İÇİNDEKİLER

|             |   |
|-------------|---|
| ÖNSÖZ ..... | 9 |
|-------------|---|

### GİRİŞ

|                                                         |    |
|---------------------------------------------------------|----|
| A. KAYNAKLAR VE ARAŞTIRMALAR .....                      | 13 |
| B. EMEVİ TOPLUMU .....                                  | 23 |
| 1. Emeviler Öncesi Arap Toplumuna Genel Bir Bakış ..... | 24 |
| 2. Müslümanlar .....                                    | 29 |
| a. Araplar .....                                        | 29 |
| b. Mevâli .....                                         | 33 |
| c. Köleler ve Câriyeler .....                           | 38 |
| 3. Ehl-i Zimme .....                                    | 49 |
| a. Hristiyanlar .....                                   | 57 |
| b. Yahudiler .....                                      | 67 |
| c. Mecûsiler .....                                      | 71 |
| d. Sâbîiler .....                                       | 72 |

### 1. BÖLÜM

#### GÜNLÜK YAŞAMIN ŞEHİRLERDEKİ

|                       |    |
|-----------------------|----|
| FİZİKİ ALANLARI ..... | 73 |
|-----------------------|----|

#### A. MÜSLÜMANLARDA ŞEHİRCİLİK VE İSLÂM ŞEHİRLERİ ..... 77 |

|                                                  |    |
|--------------------------------------------------|----|
| 1. İslâm Hâkimiyetini Kabul Etmis Şehirler ..... | 85 |
| 2. Müslümanların Kurduğu Şehirler .....          | 92 |

#### B. ŞEHİRLERDE GÜNLÜK YAŞAMLA İLGİLİ

|                                                      |     |
|------------------------------------------------------|-----|
| BÂZİ KURUMLAR .....                                  | 106 |
| 1. Şurta (Emniyet Teşkilâtı) .....                   | 108 |
| 2. Ases (Gece Bekçiliği) .....                       | 112 |
| 3. Hâciplik (Özel Kalem Müdürlüğü/Sekreterlik) ..... | 114 |
| 4. Sâhibu's-Sûk (Çarşı Pazar Denetçisi/Zâbıta) ..... | 118 |
| 5. Sâhibu'l-Haber (İstihbârât Görevlisi) .....       | 121 |

#### C. ŞEHİRLERDE GÜNLÜK YAŞAMIN

|                                              |     |
|----------------------------------------------|-----|
| MEKÂNLARI VE FONKSİYONLARI .....             | 123 |
| 1. Câmî .....                                | 124 |
| 2. Dâru'l-İmâra/Saray (Yönetim Binası) ..... | 138 |
| 3. Çarşı Pazarlar ve İş Yerleri .....        | 155 |

|                                                                                 |            |
|---------------------------------------------------------------------------------|------------|
| 4. Meydanlar.....                                                               | 167        |
| 5. Mahalleler .....                                                             | 169        |
| 6. Cadde ve Sokaklar .....                                                      | 176        |
| 7. Evler .....                                                                  | 181        |
| 8. Dâru'r-Rızk (Erzak Dağıtım Bürosu ve Deposu) .....                           | 202        |
| 9. Dâru'd-Duyûf/Diyâfe<br>(Misâfirhâneler/Devlet Konukevleri).....              | 203        |
| 10. Hamamlar.....                                                               | 205        |
| 11. Hapishâneler .....                                                          | 209        |
| 12. Mezarlıklar .....                                                           | 217        |
| 13. Eğlenme, Dinlenme, Yarış. Oyun,<br>Gezinti ve Vakit Geçirme Mekânları ..... | 220        |
| a. Saray/Dâru'l-İmâra ve Çarşı/Pazarlar .....                                   | 222        |
| b. Meyhâneler .....                                                             | 226        |
| c. Beytül-Kuyânlar ve Oteller .....                                             | 239        |
| d. Şarkıcıların Evleri .....                                                    | 250        |
| e. Halk Kulüpleri .....                                                         | 253        |
| f. Bâzı Eşraf Konakları ve Bahçeleri .....                                      | 254        |
| g. Piknik/Mesire Yerleri ve Kayık Gezintileri.....                              | 256        |
| h. Hipodromlar.....                                                             | 265        |
| ı. Manastırlar .....                                                            | 269        |
| <b>D. ŞEHİR İÇME SUYU, TEMİZLİĞİ<br/>VE AYDINLATMA SİSTEMİ .....</b>            | <b>273</b> |

## II. BÖLÜM

### GÜNLÜK YAŞAMIN ÇEŞİTLİ

|                                                      |            |
|------------------------------------------------------|------------|
| <b>YAPI VE GÖRÜNTÜLERİ .....</b>                     | <b>279</b> |
| <b>A. KÜLTÜREL YAPI .....</b>                        | <b>279</b> |
| 1. Yeme İçme Kültürü.....                            | 279        |
| 2. Giyim Kuşam Kültürü.....                          | 301        |
| 3. Bayramlar.....                                    | 329        |
| 3.1. Müslümanların Bayramları .....                  | 331        |
| 3.2. Diğer Din ve Irk Mensuplarının Bayramları ..... | 336        |
| a. Nevruz .....                                      | 337        |
| b. Mihricân .....                                    | 341        |
| c. Yılbaşı Kutlamaları .....                         | 343        |
| d. Diğer Bayramlar .....                             | 343        |
| 4. Düğünler .....                                    | 346        |
| a. Evlilik Düğünleri .....                           | 347        |

|                                                               |            |
|---------------------------------------------------------------|------------|
| b. Sünnet Düğünleri .....                                     | 349        |
| 5. Örf Âdet ve Gelenekler .....                               | 353        |
| a. Muska veya Cevşen Takma .....                              | 360        |
| b. Baston/Âsâ/Mihsare Kullanma .....                          | 360        |
| c. Kısmet ve Fala Baktırma .....                              | 361        |
| d. Bâzı Şeylere Kutsallık Atfetme.....                        | 361        |
| e. Mersiye Okuma (Ağıt Yakma/Yas Tutma) .....                 | 362        |
| f. Mezara Sığınma .....                                       | 363        |
| g. Arap Ateşleri .....                                        | 366        |
| h. Günahları Gömme, Diyet Ödeme ve<br>El Öpmc/El Sıkışma..... | 368        |
| 6. Eğlence Kültürü .....                                      | 371        |
| a. Raks .....                                                 | 377        |
| b. Müzik .....                                                | 379        |
| c. Şiir .....                                                 | 422        |
| d. Gece Sohbetleri.....                                       | 431        |
| e. Avcılık.....                                               | 436        |
| f. At Yarışları.....                                          | 442        |
| g. Bir Eğlence Aracı Olarak Hayvanlar ve Kuşlar.....          | 446        |
| h. Tavla.....                                                 | 449        |
| ı. Satranç .....                                              | 451        |
| i. Kumar Oyunları.....                                        | 454        |
| j. Çevgân.....                                                | 455        |
| k. Gençler Tarafından Oynanan Çeşitli Oyunlar .....           | 455        |
| l. Şaka ve Mizâh .....                                        | 457        |
| <b>B. ÇALIŞMA HAYATI VE KAZANÇ YOLLARI .....</b>              | <b>493</b> |
| <b>C. OKUMA-YAZMA .....</b>                                   | <b>511</b> |
| <b>D. SANAT .....</b>                                         | <b>519</b> |
| 1. Şiir .....                                                 | 522        |
| 2. Müzik .....                                                | 528        |
| 3. Hitâbet .....                                              | 534        |
| 4. Kitâbet .....                                              | 536        |
| 5. Süslemecilik .....                                         | 539        |
| <b>E. SAĞLIK .....</b>                                        | <b>543</b> |
| 1. Hastalıklar .....                                          | 546        |
| 2. İlâçlar ve Eczâcılık .....                                 | 548        |
| 3. Tabibler .....                                             | 551        |
| 4. Tedâvi Türleri ve Uygulamaları .....                       | 561        |
| 5. Sağlık Kurumları .....                                     | 565        |

|                            |     |
|----------------------------|-----|
| <b>SONUÇ</b> .....         | 569 |
| <b>BİBLİYOGRAFYA</b> ..... | 577 |
| <b>DİZİN</b> .....         | 589 |